

ANTON ÇEHOV

*Vişne
Bahçesi*

Remzi Kitabevi

ANTON ÇEHOV (d. 1860 - ö. 1904) Rus oyun ve öykü yazarı. Özgürlük verilmiş bir toprak kölesinin torunu ve bir kasaba bak-kalının oğludur. Ailesini geçindirmek için mizah dergilerine kısa öyküler yazdı. 1884'te Moskova Devlet Tıp Üniversitesi'ni bitirdi. İlk öykü kitabı aynı yıl yayınlanan *Bukalemun*'dur.

Çehov hikâyelerinin yanı sıra, tek perdelik komediler de yazı-yordu. Asıl ününü 1888'de yayınlanan *Bozkır* (Step) adlı uzun hikâyesi ile kazandı. Bu yapıt onun yazarlıktaki dönüm noktasını oluşturdu. Artık hikâyeleri ve oyunları mizah dergilerinde değil, edebiyat dergilerinde yayınlanıyordu.

1892'de Moskova'nın güneyindeki Melikhovo'da bir ev ve arazi satın aldı. Aynı yıl başlayan kıtlık ve kolera salgını boyunca doktor-luk mesleğine dönerek köylülere yardımcı oldu. Onlara okul ve yol yapımında, bölgede ağaç ekiminde yardımcı oldu.

1896'ya yazdığı *Martı* adlı oyununun aldığı haksız eleştiriler onu çok sarstı. Sağlığı kötüleşmeye başlamıştı. 1897 kışını güney Fran-sa'da Nis'te geçirdi. 1898'de, daha sonra eşi olan tiyatro oyuncusu Olga Knipper ile tanıştı. 1899'da Yalta'da yaptırdığı bir villaya yer-leşti. Burası İvan Bunin, Tolstoy, Gorki gibi pek çok ünlünün ziyaret yeri oldu. Eşiyle birlikte, tedavi için gittiği Badenweiler, Almanya'da 1904'te öldü.

Çehov en ünlü üç oyununu yaşamının son yıllarında yazmıştır: *Vanya Dayı* (1897), *Üç Kız Kardeş* (1890) ve *Vişne Bahçesi* (1903). Sade ve ölçülü bir dili olan Çehov'un zaman zaman alaycılığa kaçan bir anlatımı vardır. Öykülerinde ve oyunlarında en çok 19. yüzyıl Rusya'sındaki köylüleri ve zenginliklerini yitiren soyluları ele alır. Rus tiyatrosunda eski geleneklere son vermiş, getirdiği yeniliklerle dram tekniğinde devrim yaratmıştır.

ANTON ÇEHOV

*Vişne
Bahçesi*

Türkçesi
Erol Erduran

Remzi Kitabevi

VİŞNE BAHÇESİ / Anton Çehov

© Türkçe çeviri Remzi Kitabevi, 2018

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Düzeltili: Öner Ciravođlu

Kapak resmi: Claude Monet'nin tablosundan

Kapak düzeni: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1861-6

BİRİNCİ BASIM: Haziran 2018

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

İçindekiler

Karakterler, 7

Oyuna Toplu Bakış, 15

*Vişne Bahçesi'nin Tema'sı
ve Sahnelenişi, 21*

Birinci Perde

27

İkinci Perde

67

Üçüncü Perde

95

Dördüncü Perde

121

KARAKTERLER

Madam Ranyevskaya

Madam Lubov Andriyevna Ranyevskaya (Luba), oyundaki baş karakterlerden biridir. Vişne bahçesinin de bulunduğu çiftliğin sahibi olan Madam Ranyevskaya aristokrat bir aileden gelmektedir ama daha alt sınıftan biriyle evlenmiştir ve kocası alkoliktir. Üç çocukları vardır: Varya, Anya ve Grişa. Kocasının ölümünün hemen ardından küçük oğlu Grişa da boğularak ölünce Madam Ranyevskaya çaresizlik içinde Paris'e kaçar. Grişa, oyunun I. Perde'sinden beş yıl önce ölmüştür. Madam Ranyevskaya Paris'te kötü bir sevgili edinmiş ve adam onu soyup soğana çevirdikten sonra kendine yeni bir metres bulmuştur. Bunun üzerine onu terk ederek yeniden Rusya'ya döner.

Madam Ranyevskaya bu arada büyük bir borç altına girmiş, çiftlik ipotek altına alınmıştır ve ipotek borcu ödenememektedir. Parasal konulardan ve iş meselelerinden hiç anlamaz. Bir yandan para sıkıntısı içindeyken, bir yandan da elindeki avucundakini komşularına borç olarak vermektedir. Toplumdaki değişime ayak uyduramayan Madam Ranyevskaya hâlâ zengin aristokrat bir yaşam sürdürme gayretindedir.

Varya

Varya (Varvara Mihaylovna), Madam Ranyevskaya'nın yirmi dört yaşındaki kız evlatlığıdır. Çiftliği yöneten, her şeyin düzenini sağlayan, aileyi bir arada tutan odur. Ranyevskaya'nın onu neden

evlat edindiği hiçbir zaman açıklanmaz sadece kırsal kesimden geldiği ima edilir. Maddi durumu uygun olmadığı için istediği halde rahibe olamamıştır. Annesini ve kız kardeşini çok sever ve sürekli olarak para konusunda endişelenip durur. Lopahin'le gizemli bir ilişkisi vardır. Oyundaki herkes onların evlenmek üzere olduğu düşüncesindedir. Ama her ikisi de bu konuda sessiz kalır.

Anya

Madam Ranyevskaya'nın on yedi yaşındaki kızı. Aksi huylu ve sorumluluk duygusu taşıyan ablası Varya'ya tam zıt karakterli bir genç kız. Genellikle mutlu olan biri. İyimserliğiyle annesini rahatlatır, ama onun kararlarında bir etkisi yoktur. Zor durumdaki annesini kurtarmak için Paris'e gider. Trofimov'a âşıktır ve onun gibi idealisttir. Tam olarak onaylamasa da Trofimov'un devrimci fikirlerine önem verir.

Gayev

Lenid Andreyeviç Gayev, Madam Ranyevskaya'nın evlenmemiş ağabeyidir. Bir mesleği yoktur ve anlaşıldığı üzere ailenin servetiyle yaşamaktadır. Lopahin'le pek geçinemezler; Gayev, Lopahin'in başarılı olmasını kıskanmaktadır. Bu nedenle Lopahin'in aristokratlığa sığmayan davranışlarıyla alay eder.

Bilardo hastasıdır. Kafasının içinde oynamakta olduğu bilardo oyununu, huzursuz olduğu anlarda sık sık dışa vurur. Bu bilardo tutkusu, bize aristokrasinin değişim karşısında aciz kalan yozlaşmış boş yaşamını simgeler.

Geveze ve biraz uçuk biri olan Gayev, oyundaki en komik tiplerdendir.

Gayev, ailesini ve mülklerini korumak için çok çaba sarf eder. Ama sonuç olarak o bir aristokrattır ve önderlik edecek yeteneği yoktur. Ancak kız kardeşinde olmayan bazı akılcı davranışları

vardır ve onu harcamalarında frenlemeye çalışır. Ayrıca oyunun sonunda ailenin geçmişine göre mütevazı olan bir işi, bir banka-daki sıradan bir işi kabul ederek toplumdaki değişime ayak uydurmaya başladığını gösterir.

Lopahin

Yermalay Aleksiyeviç Lopahin, oyundaki diğer başkarakterdir. Madam Ranyevskaya'nın komşusudur. Olasılıkla otuz yaşlarındadır ve evlenmemiştir. Babası ve büyük babası yaşamları boyunca vişne bahçesi çiftliğinde toprak kölesi olmuştur. Böyle bir aileden geldiği halde, toprak kölelerinin özgürlüğe kavuşmasından yararlanarak zengin bir arazi sahibi ve kurnaz bir işadamı olmuştur.

Ülkedeki büyük sosyal değişim onun karakterini de şekillendirmiştir. Lüks hayat sürmekten hoşlanır ama aynı zamanda geldiği alt sınıf ve iş takıntısı bilinçaltında onun peşini bırakmaz. İyi giyimli, saygı duyulan biridir, ama eğitilmiş ve kültürlü biri değildir. Sezgileri sayesinde büyük kazançlar sağlayarak içinde doğmuş olduğu fakirlik dünyasını tamamen geride bırakmış olsa da Varya'nın da söylediği gibi işiyle o kadar yoğun bir şekilde meşguldür ki, aşka ve arkadaşlığa ayıracak zamanı yoktur. Bir işe yaramasa da oyun boyunca ve tüm aileye ve Gayev'e büyük bir çabayla yardımcı olmaya çalışır.

Lopahin döneminin Rusya'sında pek çok bakımdan aristokratların yaşam tarzını tehdit eden yeni orta sınıfı temsil eder.

Trofimov

Piyotr Sergiyiç Trofimov (Pietya), oyundaki en önemli karakterlerden biridir. Madam Ranyevskaya ve Gayev gibi kişilerin yaşadığı bir dünyada bir ölçüde akli başında konuşan biri olan Trofimov, Madam Ranyevskaya'nın ölen oğluna öğret-

menlik yapmıştır. Bu bakımdan hem geçmişi temsil eder, hem de gelecekle çok ilgilidir. İdealist bir üniversite öğrencisidir. Trofimov durmadan bir yerden başka yere giden, Lopahin'in "Müzmin Öğrenci" diyerek takıldığı, öğrencilikten hiç kurtulmamış bir gençtir. Anya ile aralarında romantik bir bağ vardır. Genellikle mantıklı konuşur, ancak çevresindeki kişileri etkileyecek bir gücü yoktur.

Rusya'da çarın otoriter yönetimine karşı, yükselmekte olan sol muhalefeti temsil eder.

Pişşik

Baris Barisviç Simyona Pişşik, vişne bahçesine komşu bir toprak sahibidir. Şarlot'un iskambil hilelerinden hoşlanan, çok sosyal bir karakterdir. Mülkleriyle ilgili zor günler geçiren bir başka eski aristokrattır. Sürekli olarak kendisini düzlüğe çıkaracak yeni iş atılımlarından söz eder ve kendi borçlarını bile ödemekten aciz olan Madam Ranyevskaya'dan borç isteyip durur. Oyundaki karakteri, aristokratların toplumdaki konumunu hicveder. Maddi olarak batmak üzere olduğu halde Gayev'le birlikte boş vaktini eğlenceyle geçirir.

Şarlot

Şarlot İvanovna – Anya'nın mürebbiyesi. Oyundaki en tuhaf karakter. Şarlot, Gayevlerin verebildikleri maaşla tutabildikleri tek mürebbiyedir. Bir yetimdir. Bunalımlı bir tiptir. Sirk çalışanları olan ana-babası hakkında bilgi sahibi değildir. Bir Alman kadın tarafından büyütülmüştür. Üçüncü sahnede verilen partide sihirbazlık oyunları ve karından konuşma gösterileri yapar. Ailesi dağıldığı için toplumsal konumunu kaybettiğinin bilincindedir ve bunu benimsemiştir.

Yipihoda

Simyon Petiyeviç Yipihoda, çiftliğin genç kâtibi. Oyundaki bir başka komik karakter. Hem talihsiz hem de sakar olması, sahnede sık sık tökezleyip düşmesi, ona en çok Yaşa tarafından kullanılan bir takma ad kazandırmış: “Yürüyen Felaket”. Dunyaşa ile aşk yaşadıklarını düşünmektedir ve ona evlenme teklif etmiştir ama Dunyaşa ona aynı ilgiyi göstermez. İyimser bir tiptir; peşini bırakmayan talihsizliklere rağmen her zaman diğerlerine oranla daha mutludur.

Dunyaşa

Avdoti Fiyederovna Dunyaşa, vişne bahçesi sahiplerinin ev hizmetçisi. Lopahin gibi Dunyaşa da dönemin Rusya’sındaki sosyal değişimin bir örneğidir. Hizmetçi olarak işe alınmış bir köylü kızı olan Dunyaşa, ilgi çekme peşinde olan biridir ve bulunduğu konumu umursamadan bir hanımefendi gibi giyinerek gösteriş yapma peşindedir.

Bir bakıma aristokrasinin acizliğini ortaya koyan Dunyaşa, Yipihoda’nın onunla ilgilenmesinden, peşinde koşmasından hoşlanır, ama o, Paris’te edinmiş olduğu kültüründen etkilendiği Yaşa’ya âşıktır.

Fiyrs

Nikolayeviç Fiyrs, evin seksen yedi yaşındaki uşağıdır. Vişne bahçesi sahiplerinin mülkünde bir toprak kölesi olarak doğmuştur ve toprak kölelerine özgürlük verilmesine rağmen özgürlüğü seçmemiş, evin uşağı olarak işini sürdürmüştür. Tuhaf davranışlı bir yaşlı adam olan Fiyrs’e göre köylülerin özgürlüğe kavuşması tam bir felakettir. Lopahin’le tıpa tıp aynı, ortak bir geçmişleri olmasına karşın, Fiyrs değişen topluma Lopahin gibi uyum sağlayamamıştır.

Fiys, oyunda eski sınıf sistemini temsil eden bir karakterdir. Oyunun sonunda yanlışlıkla evde unutulur ve sahnede ölür. Ölümü eski sınıf sisteminin sona erişini, vişne bahçesindeki aristoklasi hükümlranlığının sona erişini ve Rusya tarihindeki bir evrenin sona erişini gösterir.

Yaşa

Yaşa, Madam Ranyevskaya'nın erkek uşağı. O da Dunyaşa gibi köyün gençlerinden biridir. Madam Ranyevskaya'nın Paris'ten dönüşünde ona eşlik etmiştir. Eğer Paris'e dönerse, onu da yanında götürmesini için Madam Ranyevskaya'nın peşinde dolaşnıp durur. Burnu havada, kendinden başkasını düşünmeyen, kaba, saygısız ve saldırgan biri olan Yaşa, Gayevlerin maddi güçleriyle ancak tutabildiğı hizmetkârlardandı. Yaşa, Dunyaşa ile ilgilenmektedir; ama bir yandan da onun kızlara özgü eğilimleriyle dalga geçer.

Yaşa, oyunda karakterinden hiç ödün vermeyen bir tiptir. Eski temkinli yönetim tarzını beğenmeyen ve devrimin askerleri olacak olan muhalif Rus genç kuşağını temsil eder.

Yolcu

II. Perde'de çiftliklerinde tembel tembel dolanan Gayevlere karşılaşan, yoldan geçen bir adam. Yolcu, 20. yüzyılın eşiğinde Rusya'daki aristoklasi barışını bozan yeni ideolojilerin ve toplumsal hareketlerin müdahalesini simgeler.

İstasyon Şefi ve Posta Müdürü

Her iki devlet memuru da Gayevlerin III. Perde'deki partisine katılırlar ve İstasyon Şefi bir şiir söyler; Posta Müdürü, Dunyaşa'ya kur yapar. Her ikisinin de rolü az olmakla birlikte daha çok 1900'leri Rusya'sında aristoklasiinin çöküşünün sem-

bolüdürler. Fiyr's'e göre onlar bir zamanlar balonun beyefendileri olan güçlü kişilerken, şimdi sadece İstasyon Şefi ve Posta Müdürü'dürler.

Grişa

Madam Ranyevskaya'nın Paris'e gitmesinden önce boğularak ölmüş olan oğlu. Onun yası annesinin hayatını altüst etmiştir. Oyun Giriřa'nın ölümünden beş yıl sonra Ranyevskaya'nın Paris'ten dönmesiyle başlar. Grişa'nın öğretmeni olan Trofimov'u görmek Madam Ranyevskaya'ya oğlunu hatırlatır.

OYUNA TOPLU BAKIŞ

I. Perde

Oyun soğuk bir yaz günü sabahın ilk saatlerinde Madam Ranyevskaya'nın çiftlik evinin çocuk odasında başlar. Hava hâlâ soğuk ve yerler don tutmuş olduğu halde vişne ağaçları çiçek açmıştır. Yer Rusya'nın bir taşra bölgesi, zaman 1800'lerin sonudur. Madam Ranyevskaya, oğlunun boğularak ölümünden bu yana, ismi verilmeyen aşığıyla beş yıldır Fransa'da yaşamaktadır. Kendini öldürme girişiminde bulunduğu haberi alınınca, Madam Ranyevskaya'nın on yedi yaşındaki kızı Anya ve Anya'nın mürebbiyesi Şarlot İvanovna onu Rusya'ya, evine getirmek için Paris'e gitmişlerdir. Madam Ranyevskaya'nın Paris'te yanında olan uşağı Yaşa da eve dönüş yolunda onlara eşlik etmektedir. Gelen grubu Lopahin, Dunyaşa, Madam Ranyevskaya'nın yokluğunda çiftliği yöneten Varya ile birlikte Lenid Gayev, Baris Barisiviç Simyona-Pişşik, Simyon Yipihoda ve Fiyrs tren istasyonunda karşılarlar.

Lopahin, Madam Ranyevskaya ve Gayev'e ailenin borçlarının ödenmesi için çiftliklerinin ağustos ayında vişne bahçesi de dâhil açık arttırma yoluyla satılacağını hatırlatır. Onlara bir kısmına yazlık villalar yapmasına izin vermeleri koşuluyla çiftliği kurtarmayı önerir. Ne var ki bu öneri kabul edilirse, tüm ülkede büyüklüğüyle ün kazanmış olan vişne bahçesinin de yok edilmesi gerekecektir.

Ölen oğluna öğretmenlik yapmış olan Pietya Trofimov, çiftliğe dönmüştür ve Varya'nın tüm endişelerine rağmen Madam Ranyevskaya'yı görmek için ısrar eder. Trofimov odasına girdiği sırada, Madam Ranyevskaya vişne bahçesini gün doğumunda seyretmenin keyfini çıkarmaktadır. Trofimov'u görünce, Madam Ranyevskaya'da oğlunun ölümüyle ilgili anılar canlanır ve büyük bir üzüntüye kapılır.

Madam Ranyevskaya, akşamüzeri dinlenmeye çekildiğinde Anya, Varya'ya annelerinin büyük bir borç içinde olduğunu bildirir. Zengin büyük teyzenin çiftliğin kurtarılmasına yardımcı olabileceği söylenir. Gayev, bankadan kredi temin edilebileceğinden söz eder. Hepsi, yürekleri çiftliğin ve vişne bahçesinin kurtarılacağı umuduyla dolu olarak uyumaya giderler. Trofimov, Anya'nın yatmaya gidişini izler ve yalnız kaldığı sahne- de aşk dolu bir şekilde, "Benim gün ışığım, ilkbaharım benim" sözlerini mırıldanır.

II. Perde

Yaz ortalarına gelinmiştir. Aile çiftliğinde ve vişne bahçesi yakınlarındayız. Şarlot bir tüfeği temizlerken kendi kendine yaşa- myla ilgili konuşur. Bu sırada Yipihoda ve Yaşa gitar çalıp şarkı söyleyerek Dunyaşa'nın ilgisini çekmeye çalışmaktadırlar. I. Perde'de Yipihoda Dunyaşa'ya evlenme teklif etmiştir, ama ne var ki Dunyaşa'nın aklı daha kültürlü biri olan Yaşa'dadır.

Şarlot sahneden ayrılınca Dunyaşa ve Yaşa bir süre baş başa kalırlar. Ama çiftlik sahibinin geldiğini duyunca, Yaşa, yakalanmamaları için Dunyaşa'yı oradan gönderir. Vişne bahçesinin kaderini tartışan Madam Ranyevskaya, Gayev ve Lopahin sahneye girerler. Kısa bir süre sonra Anya, Varya ve Trofimov da onlara katılır. Lopahin, bir türlü üniversiteyi bitirememiş olan Trofimov'a her zamanki gibi "Müzmin Öğrenci" diyerek sataşır.

Trofimov da çalışma felsefesini çevresindekileri eğlendirecek şekilde açıklar.

Bu konuşmalar sırasında sarhoş ve derbeder bir serseri oradan geçer ve onlardan para dilenir. Madam Ranyevskaya, Varya'nın tüm karşı çıkışlarına rağmen üzerindeki tüm parayı hiç düşünmeden bu adama verir. Yaşanan bu olaydan tedirgin olan aile, akşam yemeği için eve dönerken, Lopahin borçların ödenmesi için vişne bahçesinin satılmasının şart olduğunu ısrarla savunur.

Anya, Trofimov'la konuşmak için biraz geride kalır. Varya'nın sürekli şahin gibi bakmasından hoşlanmayan Trofimov, Anya'yı aşklarının her şeyden üstün olduğuna inandırır. Trofimov'u etkilemek ve sevgisini kazanmak isteyen Anya, geçmişi geride bırakıp onunla birlikte yeni bir hayata başlamaya söz verir. Arka planda Varya, Anya'yı seslenerek ararken, ikili oradan ayrılarak nehire doğru ilerlerler.

III. Perde

Ağustos'un sonunda akşam saatleri. Madam Ranyevskaya evinde parti vermektedir. Aile bireyleri ve konukları içip eğlenirken yan odada bir orkestra çalmaktadır. Bugün aynı zamanda çiftliğin ve vişne bahçesinin açık arttırmaya konulduğu gündür.

Gayev kendisinin ve Madam Ranyevskaya'nın Yaroslavl'daki pinti teyzesinden küçük bir miktar para almıştır. Aile bireyleri neşe içinde eğlenir görünmelerine karşın kaderlerinin ne olacağıyla ilgili haberi endişeyle beklemektedirler. Varya'nın müzisyenlere ödenecek parayla ilgili kaygıları vardır ve içtiği için komşuları Pişşik'i, dans ettiği için Dunyaşa'yı, bilardo oynadığı için Yipihoda'yı azarlayıp durur. Şarlot sihirbazlık numaraları yaparak çevresindekileri eğlendirir. Madam Ranyevskaya sürekli olarak "Madam Lopahin" diyerek Varya'ya sataşan Trofimov'u azarlar ve Varya'yı Lopahin'le evlenmeye zorlar; ama Varya evlenme-

Vişne Bahçesi, toplumsal değişimin insanlar üzerindeki etkisini ele alan bir oyundur. Eserde, on dokuzuncu yüzyıl ortalarında Rusya'da toprak köleliğinin kaldırılmasıyla birlikte orta sınıfın yükseliş ve devrime ayak uyduramayan aristokrasinin, tüm çabalarına rağmen toplumsal statüsünü kaybedişi verilir.

Vişne Bahçesi'nde, ipotek borcuna karşılık aile mülkleri (ünlü büyük vişne bahçesi de dâhil) açık arttırmayla satışa çıkarılan bir Rus aristokrat ailesi anlatılır. Çehov bu oyunu komedi olarak yazdı, ama Moskova'da bir tragedya olarak sahnelendiğini görünce şaşkına döndü. Yapıt, hâlâ her iki oyun türünde de yorumlanarak sahnelenmektedir.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1861-6

9 789751 418616

₺ 12,50